אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת רעג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ז' אדר ראשון תר"ע - יפו
נמען: הרב טודרוס הכהן, אב בית דין ראש פינה

הרב קוק שמח על השובתים הגמורים, אבל היתר המכירה הכרחי. בלעדיו יינעלו דלתות הישוב בפני שומרי המצוות, ויישאר פתוח רק לפורקי עול. טוב אם השובתים לא יקבלו צדקה, וכך תהיה שביתתם 'ישבח להי'. הרב קוק שוקל לפרסם מכתב גלוי לעובדים לפי ההיתר, שלא יפקירו את גבולות ההוראה. מי שעושה לפי ההוראה שומר שביעית מן התורה, כי אינו עושה בעצמו מלאכה דאורייתא. גלות הארץ תלויה רק בביטול שביעית של תורה (שאגת אריה).

עיקרי הדברים

- היתר המכירה - פתח לשומרי מצוות לעלות.
- שובתים בלי צדקה - 'ישבח להי'.
- העובדים לפי ההוראה שומרים שביעית מן התורה.
- גלות הארץ - רק על ביטול דאורייתא.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ז' אד"ר[4] תרעי"ן.

שלו'[5] וברכה באה"ר[6] לכבוד ידי"נ[7] הרב המאוה"ג[8], אוצר תורה ויראת ד' טהורה, טהר לב ויקר נפש, מוהר"ר[9] טודרוס הכהן שליט"א[10], אב"ד[11] דעה"ק[12] ראש פינה [אב בית הדין של המושבה ראש פינה] וסביבותי' תובב"א[13].

שלמא רבא ברב חבה, [שלום רב באהבה רבה (ארמית)]

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 אד"ר - אדר ראשון
5 שלו' - שלום
6 באה"ר - באהבה רבה
7 ידי"נ - ידיד נפשי
8 המאוה"ג - המאור הגדול
9 מוהר"ר - מורנו הרב רבי
10 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
11 אב"ד - אב בית דין
12 דעה"ק - דעיר הקודש
13 תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן

הגיעני מכתבו היקר דכת"ר[14], ומפני רוב הטרדא והעבודה נתאחרו דברי, אף כי איני מוצא כל ענין חדש מה לכתב כעת לכת"ר[15], רק למלאות את חפצו הטהור, אשר יבקשני להשיב לו על מכתבו הנכבד.

ובכללות הענין, כשאני רואה, או שומע, שנמצאו ג"כ[16] שובתים גמורים [מתיישבים ששמרו את השמיטה כהלכתה, בלי לסמוך על היתר המכירה] באה"ק[17], הנני נותן שמחה בלבי. וב"ה[18], כי ישנם גואלים להמצוה העקרית והקדושה של שביעית, אף ע"פ[19] שבכללות מוכרח הדבר של היתר ההפקעה ע"י[20] מכירה להעשות. כי אם לא יתפרסם דבר היתר זה, נועלים אנו בידים את דלתי הישוב מכל החרדים לדבר ד' החפצים לבא לאה"ק[21] ולהתנהל עלי[22], ונשאר לפ"ז[23] פתח הישוב פתוח רק לאותם אשר אינם חשים לאיסורים, ומובן הדבר שאסור לנו להיות הגורמים למעמד כזה. ואנחנו עשינו את שלנו, והשי"ת[24] יתן בלב אחינו, יושבי אדמת הקודש, העוסקים בעבודת האדמה, שיקיימו הכל כפי הוראת חכמים ולא יסורו ימין ושמאל, ואז בודאי יראו ברכה במעשי ידיהם, כי רחמנא ליבא בעי, ["רחמנא לבא בעי", הקב"ה רוצה את הלב (סנהדרין קו)] וכיון שכל מה שיש ביכלתם הם עושים לא יחשב ד' להם עון במה שהם סומכים על ההפקעה, אחרי הוראת זקנים וגדולי הדורות. ובלב כל בעלי היכולת אני תפילתי שיתן ד' שיעמדו בנסיון, וישבתו שביתה גמורה, ומה טוב יהי'[25] אם יקדשו שם שמים, ולא יקחו מן הצדקה בשביל שביתתם, שאז תהיה שביתתם ניכרת שהיא משום שבת לד'. ומ"מ[26] איני מונע כבוד גם מאותם הנזקקים לתמיכה ושובתים, שמ"מ[27] הרי זה ענין של יראת שמים, וקדושת המצוה מתרחבת על ידם, ומנייהו ומנן יתקלס עילאה [ומהם וממנו יתהלל העליון (ארמית, על פי הזוהר)] ב"ה.

אני שוקל כעת בדעתי, אולי לצאת בל"נ[28] במכתב גלוי, לכל אחינו העובדים ע"פ סדרי ההיתר, שיהיו זהירים מאד שלא לצאת מגבולות ההוראה, ולא יהיו נפתים לקול המחלישים את דעתם, לומר שבין כך וכך הם עושים באיסור, ושמתוך כך הם מפקירים הענין לגמרי, ד' ישמרנו, רק ידעו שכל זמן שהם עושים ע"פ ההוראה, הרי הם בכלל שומרי שביעית, שבאמת מן התורה הם שומרים לגמרי, כיון שאינם עושים שום מלאכה של תורה ע"י עצמם, וע"י[29] נכרים בודאי אין כאן כ"א[30] שבות. כי העיקר הוא כמוהרי"ט[31], [כשיטת רבי יוסף מטראני] שמצד שביתת הארץ האיסור הוא דוקא כשישראל עובד בעבודות של תורה, ובמידי דרבנן ודאי אין

---

14 דכת"ר - דכבוד תורתו
15 לכת"ר - לכבוד תורתו
16 ג"כ - גם כן
17 באה"ק - בארץ הקודש
18 וב"ה - וברוך השם
19 ע"פ - על פי
20 ע"י - על ידי
21 לאה"ק - לארץ הקודש
22 עלי' - עליה
23 לפ"ז - לפי זה
24 והשי"ת - והשם יתברך
25 יהי' - יהיה
26 ומ"מ - ומכל מקום
27 שמ"מ - שמכל מקום
28 בל"נ - בלי נדר
29 וע"י - ועל ידי
30 כ"א - כי אם

לפקפק על המכירה. גם מה שהענין של שביעית הוא חמור הרבה, מפני שבו תלוי גלות חלילה, גם זה הוא בודאי רק על ביטול שביעית של תורה, ובענין של תורה, וכמו שכתב הגאון שאגת אריי בסס"י[32] כ"ד [ספר "שאגת אריה", סוף סימן כד] לענין ברכת התורה, דאי הוי מדרבנן אין ראוי ע"ז[33] עונש גדול דאבידת הארץ חלילה, והוכיח יסוד זה מד' תוס'[34] דסוטה גבי עובדא דאגריפוס. [מדברי התוספות במסכת סוטה (מא) על מעשה אגריפס המלך בהקהל] א"כ[35] כיון שמקיימים את האיסור מן התורה, הרי השביעית נשמרת ב"ה מדאורייתא, ומה שהוא מדרבנן הרי היא ככל מצות התורה שאין בהן ענין לגלות הארץ, שסומכין בהן בלא פקפוק על דרכי היתר דחוקים, על הערמות ועל דעת יחידים, הכל לפי ענין הדחק. והן אל כביר לא ימאס, [איוב לו, ה] ומחשבה טובה של בנין אה"ק[36] יצרפה השי"ת[37] למעשה ויראנו בישועתו לראות את ארץ חמדה הולכת ונבנית בקיבוץ בניה לתוכה בשמחה. ויש לקוות, שע"י[38] חיזוק ידים כזה יוסיפו אומץ העובדים לדקדק בגדרי ההיתר כתורה וכמצוה, ויתקדש שם שמים על ידם, בהיותם נזהרים בעבודתם ההכרחית בפרטי דיני תוה"ק[39], בלא שום פני' ליהנות משום אדם, כי מעמל נפשם ישבעו בעה"י[40]. וצור ישראל ב"ה יתקננו בעצה טובה מלפניו ונזכה להדריך את עצמנו, ואת עם ד' התלויים בנו, בדרכי יושר כרצון השי"ת לכבוד ולתפארת, לברכה ולרב שלו' לעם ד' וארץ קדשו. והי'[41] זה שלו' וברכה' כנה"י[42] ונפש ידידו עז דוש"ת[43] באה"ר,

הק' אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

31 כמוהריי"ט - כמורנו הרב רבי שמות שמתחילים באותיות י, ט (למשל: יעקב + טוביה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

32 בסס"י - בסוף סימן

33 ע"ז - על זה

34 תוס' - תוספות

35 א"כ - אם כן

36 אה"ק - ארץ הקודש

37 השי"ת - השם יתברך

38 שע"י - שעל ידי

39 תוה"ק - תורתנו הקדושה

40 בעה"י - בעזרת השם יתברך

41 והי' - והיה

42 כנה"י - כנפשו היקרה

43 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו